

INSTRUCTIE TAMBOER EN OMROEPER VAN HOOGEVEEN 1840-1842

©Albert Metselaar, 2017 albertmetselaar@home.nl

Jan Johannes Padding werd op 2 februari 1792 door het kerspel Hoogeveen aangesteld als kerspeltamboer en uitroeper *“op al zulk traktement en emolumenten als de tamboers te voren hebben genoten, en onder verplichting en met onderwerping als van ouds....”*. Oftewel, je wordt aangesteld en we doen gewoon verder wat we gewoon zijn te doen. Mogelijk trommelde hij al eerder, als vervanger voor de vorige tamboer, Gerrit Jan van der Weijden. Dit temeer omdat die al op 10 oktober 1791 was begraven. En er moet er toch één langs de deur zijn gegaan. Vervolgens is Nederland, Drenthe en Hoogeveen door de Franse Tijd en de grondwetten en opeenvolgende besturen gegaan. Alles veranderde, maar Jan Johannes Paddinge bleef. De gemeente stelde tussentijds geen nieuwe tamboer aan, en heeft dientengevolge niet hoeven nadenken over taken en verplichtingen. Alles ging letterlijk zoals men gewend was. De verandering kwam in 1840.

In de aanloop daar naartoe kunnen we niet voorbijgaan aan wat er gebeurde met de Hervormde kerk, in dat jaar. De kerk van Hoogeveen was vanaf de bouw eigendom geweest van de Compagnie van 5000 Morgen. De directeurs daarvan hadden gezamenlijk beslissingsbevoegdheid. Een kerk en kerkegoederen als eigendom van een vereniging van grootgrondbezitters, met kerkenraadsleden, notabelen en kerkvoogden, die feitelijk niets over de kerk te zeggen hadden, was een onverwikkelijke situatie. In de verhoudingen van de 17^e eeuw kon dit zo groeien. In de verhoudingen van de 18^e eeuw kon het blijven bestaan. In de Franse Tijd durfde men het blijkbaar niet aan te tasten, maar in de 19^e eeuwse verhoudingen binnen de Hervormde Kerk was het ondenkbaar geworden. De notabelen en kerkvoogden van de Hervormde Gemeente kregen bij de grootgrondbezitters en verveners van de Compagnie nul op rekest, als deze zaak ter tafel kwam.

Uiteindelijk liep het geschil zo hoog op, dat een Koninklijk Besluit uitkomst moest bieden. Op 1 februari 1840 besloot de koning dat de kerkegoederen overgedragen moesten worden. De Hervormde Gemeente van Hoogeveen zou nu voor het eerst in haar geschiedenis volledig zelfstandig worden en het kerkgebouw werd voor het eerst eigendom van de Hervormde Gemeente. Ten huize van rentmeester Harm Warmels Azn. werd door de Compagnie geïnventariseerd wat er overgedragen moest worden. De overdracht had plaats op 17 april 1840. Voor de Compagnie tekenden hoofddirecteur R.W. van Echten van Holthe en de mededirecteuren A.H. Witsenborg, Roelof Troost en W.Bruins Slot. De kerk werd vertegenwoordigd door de kerkvoogden Abraham Meijer, Roelof Veningen, J. Wessels Boer en H. Kymmel. De kerkvoogden waren burgemeester geweest, hadden anderszins functies vervuld in de burgerlijke gemeente, of waren daar nog altijd als burgemeester actief. Kerk en grootgrondbezitters waren gescheiden. In de eindfase van dit proces besloot de burgerlijke gemeente Hoogeveen om kerk en staat eveneens verder te scheiden. Kerkespraak, het in de kerk aflezen van alle mogelijke nieuwtjes, daar zou de bur-

gerlijke gemeente niet meer aan meedoen. We lezen in de notulen van vergadering van de Raad van 19 maart 1840:

“Gehoord het voorstel van de heer burgemeester (Mr. H.J.Kymmell) om de afkondiging van bekendmakingen door het plaatselijk bestuur, voortaan op een andere als de bestaande wijze te doen geschieden. –

Overwegende dat de bestaande gebruikelijke wijze van afkondiging dier bekendmakingen dadelijk na geëindigde godsdienstoefening in de Hervormde Kerk minder gepast voorkomt, als leidende tot het dadelijk wegnemen van heilzame indrukken der gehouden godsdienstoefening en tevens door het bestaan ener Israëlitische gemeente, voor de leden derzelve niet doeltreffend. –

Overwegend dat de bekendmakingen door de met der daad bestaande gemeentelijke Tamboer Omroeper niet onbekend blijven en de kennis derzelve gerustelijk door de gemeente wordt verspreid en alzo ook door dezen de bekendmakingen van wege het plaatselijk bestuur geschikt kunnen worden gedaan, vooral wanneer dezelve daarna ter lezing op een geschikte plaats worden aangeplakt. –

Is besloten:

Te bepalen dat voortaan de bekendmakingen vanwege het bestuur in plaats van in de Hervormde Kerk na geëindigde godsdienstoefening bij wijze van uittreksel zullen worden afgekondigd des dinsdags uitgezonderd wanneer dezelve een feestdag is, en in dit geval de volgende dag, des middags dadelijk na twaalf uren, bij de Zuiderse en Noordse Brug aan de Streek de Huizen, door de gemeentelijke Tamboer Omroeper, die dezelve zal laten voorafgaan door een lange roffel, en dat dezelve na opgenoemde wijze te zijn afgekondigd, aan het gemeentehuis op een geschikte plaats zullen worden aangeslagen of op de gemeentelijke secretarie ter lezing zullen voorgelegd worden.

De gemeentelijke Tamboer Omroeper voor bedoelde afkondigingen toe te leggen een jaarlijks traktement van vijftien guldens f 15,- in te gaan de eerste april 1840. Heren Gedeputeerde Staten van dit gewest te verzoeken de vaststelling van het traktement bij bovenstaande verordening goed te keuren en tot betaling van hetzelfde over het jaar 1840 uit de post van Onvoorzienne Uitgaven ter begroting van dit jaar die tot heden nog geheel beschikbaar is autorisatie te verlenen. Afschrift dezes te zenden aan de H.H. Gedeputeerde Staten ten vermelden einde en Heren Burgemeester en Assessoren uit te nodigen na het inkomen der verzochte autorisatie de gemaakte verordening te doen afkondigen op de nog bestaande en de nieuw verordende wijze”.

De stap van het bestuur van Hoogeveen kwam niet uit de lucht vallen. In Nederland was meer op gang, op dit gebied. Op 20 augustus 1841 meldde de Drentsche Courant het volgende: *“Assen, den 19 Augustus. Ten gevolge van een circulaire van Z. Exc. den Minister van Staat, belast met de generale directie der Hervormde Kerk enz., zijn door de heer Gouverneur de respectieve stedelijke en plaatselijke besturen in Drenthe aangeschreven: I. om voortaan geen afkondigingen van wetten, bekendmakingen van regeringswege, enz., hoe ook genaamd, aan de Godsdienst vreemd, meer binnen de Kerken of onmiddellijk na het eindigen der Godsdienstoefeningen te laten doen, noch door de koster, noch veel minder door de predikanten, maar zulks te doen geschieden door de stedelijke of plaatselijke secretaris,*

hetzij in of bij het stads- of gemeentehuis, hetzij in of bij enig ander meer geschikt lokaal, op zodanige tijdstippen, als naar lokale omstandigheden het meest geschikt zullen worden geoordeeld; 2. Om, in overeenstemming met de betrokken collegiën van kerkvoogden of kerkeraden, te zorgen, dat insgelijks voortaan geen afkondingen, belangen van bijzondere personen of corporaties betreffende, op zodanige wijze geschieden, maar zulks naar plaatselijke omstandigheden, op de meest voegzame wijze plaats hebbe door andere middelen, als daar zijn: plaatselijke omroepers, schriftelijke aanplakking, de Drentsche Courant, enz. Hierdoor wordt opgeheven een onvoegzaam gebruik, dat aanleiding gaf, dat de gemeente, pas gesticht door haar leraar, plotseling tot wereldse bemoeienissen teruggeroepen werd, en dat ook geen middel was, om aan alle ingezetenen evenzeer de onderscheidene bekendmakingen mede te delen, daar van zodanige afkondingen uitgesloten waren de leden van alle andere Godsdienstige gezindten behalve de Hervormden.”

De motivatie is bijzonder. De staat moet zich niet terugtrekken uit de kerk omdat kerk en staat in het belang van de staat niet verward moeten worden, maar de staat moet zich uit de kerk terugtrekken omdat daarmee de heiliging van de kerkdienst niet langer wordt belast door wereldlijke zaken. Zo staat het er ongeveer. Hoe het ook is gebracht, kerk en staat worden gescheiden en Hoogeveen loopt anderhalf jaar voorop in de provinciale regeling.

Het afschaffen van de kerkespraak als gemeentelijk communicatiemiddel, is dus meteen de laatste gemeentelijke mededeling die via deze kerkespraak onder de mensen kwam. En de eerste die via de Tamboer Omroeper door het dorp ging. De vermelding over het traktement houdt niet in dat Jan Johannes Paddinge het voordien voor niets deed. Als er wat was om te roepen, dan deed hij dat per tekst, te betalen door de particulier die de boodschap omgeroepen wilde hebben. Wel lijkt het erop dat de burgerlijke gemeente Hoogeveen niet veel gebruik meer van hem heeft gemaakt, in de voorgaande jaren. De kerk zal hem hebben betaald voor de zondagse rondgang, zoals het kerspel voordien ook al deed. Bij het kerspel waren burgerlijke en kerkelijke gemeente gezamenlijk in één organisatievorm actief. De nieuwe burgerlijke gemeente van na de Franse Tijd gaf hem toen pas, in 1840, een eigen taakopdracht. Daar was dat bedoelde traktement aan gekoppeld. Het was al met al extra werk, dat mooi bijverdiende. In de gemeentelijke begrotingen is voordien niets over de Tamboer Omroeper te vinden. Vervolgens werd het traktement opnieuw vastgesteld op 7 januari 1842. We lezen in de notulen van die dag:

“In aanmerking nemend dat in een vroegere vergadering is besloten het traktement van de Gemeentelijke Tamboer Omroeper voor 1842 en navolgens nader vast te stellen; Overwegende dat aan de Tamboer Omroeper het doen van alle bekendmakingen is opgedragen, doch voor die van particulieren beloning geniet, dat aan hem mede is opgelegd het rondtrommelen bij gelegenheid van brand, waarvoor in het doen van bekendmakingen van het gemeentebestuur hem enige beloning toekomt; Heeft besloten; Het traktement van de Gemeentelijke Tamboer Omroeper voor 1842 en vervolgens vast te stellen op een jaarlijkse som van tien gulden. Dezelfs verplichtingen en werkzaamheden nader te regelen bij een op te maken instructie”.

Er was al een instructie, die van 19 maart 1840. Het gemeentebestuur wilde echter af van het uitroepen van mededelingen bij twee bruggen. Er kwam een nieuw reglement met uitvoeriger instructies. We citeren de instructie voor de gemeentelijke Tamboer Omroeper te Hoogeveen, uit de notulen van de gemeenteraad van de 3^e maart 1842:

INSTRUCTIE VOOR DE GEMEENTELIJKE TAMBOER OMROEPER

Art. 1

De gemeentelijke Tamboer Omroeper is een gemeentelijke ambtenaar en staat als zodanig onder de orders van het hoofd van het plaatselijk bestuur.

Art. 2

Hij ontvangt zijn benoeming en aanstelling van de gemeenteraad.

Art.3

Hij is belast:

- A. *Met het doen der afkondigingen van wege het algemeen provinciaal en plaatselijk bestuur.*
- B. *Met het doen van bekendmakingen vanwege particulieren.*
- C. *Met het roeren der trom bij gelegenheid van brand.*
- D. *Met het veilen en uitroepen bij publieke verkopeningen, zowel van roerende als onroerende goederen – en*
- E. *Met het roeren der trom op zon- en feestdagen.*

Art. 4

Het doen der afkondigingen en bekendmakingen vanwege het algemeen provinciaal en plaatselijkbestuur zal geschieden des zondags voordemiddags voor het armwerkhuis alhier, vijf minuten na het eindigen der godsdienstoefening in de kerk der Hervormden – Bij gelegenheid echter van het vieren van het Heilig Avondmaal zullen de afkondigingen des nademiddags geschieden, na het eindigen der godsdienstoefeningen.

Voor de afkondiging zal de tamboer een lange roffel op de trom slaan.

Indien voor het doen dezer bekendmaking een andere wijze verlangd wordt, zal zulks de tamboer moeten worden voorgeschreven en hij verplicht zijn zich daarnaar te gedragen.

Art. 5

Het doen der bekendmakingen voor particulieren zo van te houden verkopeningen als anders zal moeten plaats hebben door de kom van de gemeente, iedere dag behalve des zondags van 's morgens 9 tot 's avonds 5 uur en wel voor de huizen gequoteerd met nrs. 582, 578, 576, 573, 564, 772, 802, 808, 814 zijnde het Armhuis, 884, 887, 4, 10, 19, 23, 31, 36, 41, aan de zuidzijde van nrs. 42, 255, 247a,

241, 240^o, 240c, 240b, 240a – bij de brug naar de Slood, nrs. 386, 387, 382, 373, 374, 372, 367, 358, 355, 349 – op de Schutstreeks nrs. 509, 507, 501, 493 en 488 – te beginnen aan de Streek Noord na vooraf een ongewapend appèl geslagen, of indien men verlangt dat de afkondiging niet met de trom gedaan wordt, met een ratel gerateld te hebben. Wanneer er meerdere bekendmakingen dadelijk achtereenvolgend zullen plaats hebben zal hij tussen ieder derzelve moeten trommen of ratelen.

(De huisnummers zijn opgezocht in een huizenregister van Hoogeveen. We vinden op de nummers de volgende bewoners, een register van de hoofdelijke omslag van de hoogste klassen uit 1842, en in het huizenregister van 1836:

582, Jan Blanken, vervener
578, Lucas Steenbergen, vervener
576, Johannes van der Wolde, vervener
573, oude Hervormde Pastorie, Ds.B.Fijnebuik, predikant
564, Burgemeester H.J.Kymmell
772, Wed. Jan Harms Veldman
802, Joh. Alb. Meijer, logementhouder
808, K.J.Sempel, vervener en Aaldert Jac. Scholten, schipper
814 zijnde het Armhuis,
884, Hendrik Berghuis, vervener
887, Albert Coelingh, koperslager
4, Frederik H. van Nuil, gritter en Geert Blanken, gritter
10, Abraham Kolthoff, koopman
19, Gerrit Brandligt, brander
23, Samuel B.Kolthoff, koopman
31, H.L.van der Wijk, Jan Rozendal Hzn
36, Harm Warmels Azn., vervener en rentmeester.
41, D. Brandligt, brander
aan de zuidzijde van nrs.
42, Mr. Cornelis Steenbergen, advocaat
255, Jan Harms Ymker, schipper
247, Arend Wichers ter Stege, timmerman
241, J. Helmigs Bos, ijzersmid
240^o, onbekend wie er woonde in 1842, voordien de Wed. Albert Schuiring
240c, onbekend
240b, Hendrik Jurjens Streutker, kleermaker
240a, Jurjen Streutker, kleermaker
bij de brug naar de Slood, nrs.
386, en 387, de Wed.Roelof Luinge en zoon, logementhoudster
382, Lambert Molt, vervener
373, S.J.van Zuiden (in 1842 op dit en 374: Hendrik Jans Hoogeveen)
374, de Wed. G.Leijssenaar
372, W. Bruins Slot, vervener (voordien Warner de Jonge, vrederechter)
367, Siger G. de Vries, vervener
358, Wed. Wicher Puis
355, Abraham Breebaard, gepensioneerd commies, Jan Geerts Koster, schipper
349, Licolaas Fernim, kleermaker en doodgraver
op de Schutstreeks nrs.
509, Joh. Witsenborg, apotheker
507, Gebr. Koop en Harm van Raalte, zeilmakers

501, Egbert Bruins Slot Jz., vervener
493, Derk Jans Bruins Slot, vervener
488, Hendrik Brink, tapper)

Art. 6

Ten tijde van brand zal de tamboer met iemand die hij daarmee zal moeten belasten door de kom der gemeente moeten alarm slaan en tussen beiden roepen "brand" met toevoeging der plaats waar brand is. De tamboer zal de streek De Huizen-Noorden en de beide Kerkstegen, en de ander in art. 12 bedoeld, de Streek De Huizen-Zuid met de streken Schut, Slood en het Haagje rond moeten trommen en wel op alle plaatsen waar de onderscheidene geëmployeerden bij de brandspuit wonen – en wel op de kerksteeg tot het huis van Van Regteren, zijnde no.775 – in het Haagje tot Jannes Nijenhuis no. 238 – op de Slood tot aan de Leijendijk, en op het Schut tot aan het huis van Jan Raggens Eis no. 486.

(De omroeper moest zelf iemand belasten voor het slaan van brandalarm, tegelijkertijd met hemzelf. Hier ligt de benoemingsbevoegdheid voor de tweede trommelslager dus niet bij de gemeente, maar bij de door de gemeente aangestelde trommelslager. Eigenlijk is dit niets anders als wat voordien ook al bestond bij de kerk. Als de trommelslager door ziekte niet kon trommelen, moest iemand anders het doen, en daar moest de trommelslager dan maar voor zorgen. Gevolg is echter dat we niet precies weten wie er allemaal trommelslager zijn geweest. We kennen wel de aangestelden, we kennen enkele invallers, maar alleen als ze ergens in stukken in beeld werden gebracht.)

Art. 7

Het veilen en uitroepen bij publieke verkopen zal hij daar moeten doen waar hij geroepen wordt en op de wijze als zulks van hem verlangd wordt.

Art. 8

Het roeren der trom des zondags en overige feestdagen waarop in de kerk der Hervormden Godsdiensstoefening wordt gehouden zal moeten bestaan in het slaan vroeg in de morgen een reveille en later in het slaan van ongewapend appèl als mede des achtermiddags en avonds – in de maanden mei, juni, juli en augustus de reveille om 6 uur – het ongewapend appèl om 8 uur.

In de maanden maart, april, september en oktober de reveille om 6 ½ uur, het ongewapend appèl om 8 ½ uur.

In de maanden november, december, januari en februari de reveille om 7 uur, het ongewapend appèl om 9 uur.

Het geheel jaar door ongewapend appèl des middags om een uur en des avonds om 4 ½ uur als ook des woensdags.

De reveille te beginnen bij het huis van de jongste predikant no. 573 en van daar over de Noorderbrug tot aan de Zuidwoldingenbrug naar de Slood.

Het ongewapend appèl insgelijks te beginnen bij het huis no.573 en vandaar over de Noorderbrug langs de oostkant van de Streek de Huizen en westkant van de Slood tot het huis no. 343 en weer terug langs de noordkant van de Schutstreek tot het huis van Hendrik Brink no. 488 en terug naar het Haagje, langs de zuidkant der

vaart in hetzelfde tot het huis no. 240 en weder van hier naar de Grote Kerksteeg tot het huis no. 775 en vandaar langs de kerk tot bij het huis van de oudste predikant no. 815.

Het ongewapend appèl des avonds en des woensdags te beginnen almede bij het huis no. 573 en vandaar over de Noorderbrug tot op de Zuiderbrug, en vandaar terug langs de kerk tot het huis van de oudste predikant no. 815.

(De burgerlijke gemeente Hoogeveen gaf hiermee de opdracht om militaire signalen te slaan, het ongewapend appèl en het reveille, voorafgaand aan kerkdiensten. De staat trekt zich terug uit de kerk, maar de staat bepaalt nog wel even hoe er voor kerkdiensten moet worden getrommeld. Bij mededelingen is er sprake van 'een lange roffel'.)

Art. 9

Voor het doen der bekendmakingen voor het bestuur, het trommen bij brand en op zon- en feestdagen geniet hij:

Uit de gemeentekas een jaarlijks traktement van f 10,-.

Voor het trommen op zon- en feestdagen geniet hij daarenboven f 36,- uit dekassen der kerkvoogden der Hervormde Gemeente.

Voor het doen van bekendmakingen voor particulieren des zondags zal hij mogen vorderen voor iedere bekendmaking inhoudende 15 regels of minder, iedere regel van 20 woorden f 0,15

Meerdere regels bevattende naar evenredigheid.

Op andere dagen voor iedere bekendmaking met de trom inhoudende 15 regels of minder, iedere regel van 20 woorden f 0,40.

Met de ratel.....f 0,20

Wanneer hij meer dan een artikel tegelijk omroept geniet hij voor ieder artikel hetzelfde loon.

Voor het uitroepen en veilen bij een verkoping van onroerende goederen kan hij van de verkoper vorderen voor de drie eerste percelen voor ieder f 0,50, voor het vierde en volgende voor ieder f 15,-.

Bij de finale toewijzing zal hij de helft genieten van de voorlopige verkoping.

In geval de te koop aangeboden goederen niet gegund mochten worden, zal hij niets mogen vorderen.

Hij zal mede van de kopers niets mogen vorderen, tenzij de verkoper zulks bij de condities bedongen hebben.

Art. 10

Hij is verantwoordelijk voor hetgeen door hem bekend gemaakt wordt. Wanneer hem iets ter bekendmaking opgegeven wordt hetwelk hem enigszins bedenkelijk voorkomt, van met de politieverordeningen of andere wettelijke bepalingen of goede zeden te strijden of hetwelk van een buitengewone aard is, zal hij consent tot publiekmaking kunnen en ter zijner ontlasting moeten vragen van het hoofd van het plaatselijk bestuur.

(Vertrouw je de zaak niet, neem dan contact op met de burgemeester. Aldus gebeurde.)

Art. 11

Hij is verplicht voor zijn woning welke aan de Streek de Huizen te Hoogeveen moet zijn, op een zichtbare plaats en ten zijnen koste te plaatsen een bord waarop met letters van ten minste een palm hoogte geschilderd zijn de woorden: Gemeentelijke Tamboer Omroeper.

Art. 12

Hij zal verplicht zijn onder goedkeuring van het hoofd van het plaatselijk bestuur iemand op te geven en te benoemen welke hem in geval van brand moet rondtrommen en hem bij ziekte, afwezigheid of andere verhindering zal vervangen. Deze zal mede de eed moeten doen, welke hij verplicht is af te leggen en verder in alles dit reglement mede moeten naleven.

Art. 13

Aan hem worden door het gemeentebestuur verstrekt de trommen, welke altijd in goede orde zullen moeten zijn. Het onderhoud der zelve is ten zijnen laste, alsmede ontvangt hij voor rekening der gemeentekas een ratel, waarvan het onderhoud mede ten zijnen laste is.

Art. 14

Hij zal voor de aanvaarding zijner functie in handen van het hoofd van het plaatselijk bestuur afleggen de volgende eed:

“Ik belove de functien van gemeentelijke Tamboer Omroeper overeenkomstig deze instructie ijverig getrouw en eerlijk te vervullen en bij publieke veilingen niemand boven anderen te bevoordelen”.

Waarvan dit verbaal is opgemaakt en door de fungerende burgemeester benevens de secretaris getekend is.

R. Veningen

H. J. Crüll

Tot zover de formele instructie. Het leverde Jan Johannes Paddinge mooi wat extra werk op, en een bijverdienste. Het leverde meer werk op dan hij aanvankelijk had gedacht. Hij kwam na enige tijd terug op de tien gulden traktement. Of dat niet wat meer kon worden, want hij moest er zoveel tijd in steken, en dat ging ten koste van zijn andere werk. Daar viel niet over te praten. Het bleef bij het tientje. We lezen erover in de notulen van de Raad van 2 januari 1849: “Gehoord de voorzitter der vergadering, te kennen gevende dat ZijnEdelAchtbare door de gemeentelijke tamboer was verzocht om aan de Raad voor te stellen een verhoging van zijn traktement als gemeentelijk omroeper, en zulks op grond van de al meer en meer voorkomende gevallen dat hij genoodzaakt was zijn gewone bezigheden te laten staan om

voor het gemeentebestuur het een en ander te publiceren (.....). Is na deliberatie besloten het door de voorzitter namens de gemeentelijke tamboer gedane verzoek, uit overweging van de menigvuldige aan die betrekking verbonden voordelen, te wijzen van de hand". Hij kreeg geen extra geld. Want hij had al zoveel andere voordelen, voortvloeiende uit de functie. Wat hem tekort kwam bij de mededelingen van de gemeente, vloeide wel weer extra binnen door particuliere mededelingen, was blijkbaar de gedachtegang.

De circulaire van de minister belast met kerkelijke zaken, waarover werd gepubliceerd in de Drentsche Courant van 20 augustus 1841, ging verder dan alleen het stoppen van mededelingen van het burgerlijke bestuur in kerkdiensten. In enigszins verhuld taalgebruik werd aangegeven dat alle niet-kerkelijke zaken voortaan buiten de kerk gehouden moesten worden. Het gevolg was dat vanaf toen niet meer de schoolmeester de mededelingen in de kerk deed, maar de tamboer-omroeper de particuliere mededelingen na de kerkdiensten buiten de kerk bekend maakte. De stuivers van de meester, voor iedere mededelingen, gingen vervolgens door naar de trommelslager. Hoe dat in Hoogeveen precies uitpakte, en hoe de instructie van 1842 voor de trommelslager-omroeper uitwerkte, vinden we terug in een boekje van Jan van der Veen Azn. uit 1875. In zijn "t Een en ander over de gemeente Hoogeveen" schreef hij:

"Als er afkondigingen oudtijds kerkespraken) die geen kerkelijk karakter bezitten, moeten plaats hebben, dan gescheiden deze, 's zondagsmorgens na kerktijd voor 't Armwerkhuis, gelegen in de nabijheid der grote kerk, en des nademiddags na de dienst bij 't kerkgebouw der Christelijk Gereformeerde gemeente, telkens bij trommelslag. Is er in de week van gemeentewege iets te publiceren, de trom kondigt het aan. Is er vis of groente, of iets dergelijks aan de markt, zal er een verkoping gehouden worden of beginnen, heeft er een of andere stemming of verkiezing plaats, is er iets verloren, of is er ergens brand, te trom verwittigt er 't publiek van. Leve dus de Hoogeveense trom!"

De trommelslager zou van gemeentewege een trommel en een ratel ter beschikking hebben, lezen we in artikel 13. Er staat 'trommen', in het meervoud. Ook de hulp bij het brandalarm zou een gemeentelijke trommel krijgen. Het onderhoud was voor hem zelf. Er werd ook niets gezegd van trommelstukken of riemen. Blijkbaar ook voor hemzelf. In de latere gemeentelijke jaarverslagen vinden we daar niets over terug, terwijl de gemeentelijke bezittingen wel werden genoemd. Blijkbaar raakte dit uit zicht. Toen in 1854 de gemeentelijke bezittingen werden geïnventariseerd (Archief Gemeente Hoogeveen 1814 no.5950 , werden daarbij opgenomen:

"In handen van de tamboer: 2 trommen, 2 tromstukken en 3 tromketels. In handen van de nachtwachten: 4 ratels en 2 kleppers".

Nu dus wel 1 paar trommelstukken van gemeentewege verstrekt aan de tamboer, terwijl de ondersteuner, bij brandalarm, met eigen stukken trommelde. Ratel en klepper waren het instrument van de nachtwacht, terwijl de instructie ook nadrukkelijk spreekt over ratelen door de omroeper. Eigen aanschaf? En wat te denken van

de drie trommelketels? Reserve? Of oude, toentertijd buiten gebruik gestelde trommels, waarvan de hoepels c.q. de houten randen waren overgezet op nieuwe trommelketels? Je zou zo graag eens bij willen praten met mensen uit die tijd. Het is wel een verrassing dat er ook kleppers werden gebruikt, al is het ook op de nachtelijke rondes van de wacht.